

des tijds mag het worden beschouwd, dat *met algemeene stemmen* de wensch is uitgesproken, dat, op het voetspoor van wat in sommige „Generalcommandos” is geschied, in geheel het Duitsche Rijk de kwakzalverij moge worden verboden! (*Allg. med. Centralz.*). Daar moet door die lichamen toch zijn ondervonden, dat het verbod der kwakzalverij in het belang der ziekte-verzekering is, want in diezelfde kringen kon men zich vroeger slechts met weerzin er in schikken, dat de behandeling der verzekerden niet ook aan kwakzalvers mocht worden opgedragen. Op den langen duur zal nu mogelijk een klein deel der thans verspilde milliarden worden uitgespaard, doordat de kwakzalvers het volk misschien niet meer zullen kunnen uitplunderen.

ZIEKTEVERZEKERING IN DE VEREENIGDE STATEN. — In den Staat New-York zal onder den invloed der Amerikaansche Vereeniging voor Arbeidswetgeving een wetsvoorstel worden ingediend, behelzende verplichte verzekering tegen ziekte voor alle loontrekkenden met een inkomen beneden f 3000.— De premie moet voor $\frac{2}{5}$ betaald worden door de patroons en voor $\frac{1}{5}$ door den staat. De verzekerden krijgen in geval van ziekte $\frac{1}{2}$ — $\frac{2}{3}$ van hun gewone loon en vrije geneeskundige hulp, geneesmiddelen en ziekenhuisverpleging. *The New-York med. Journ.* wijdt aan dit voorstel een beschouwing, waarin het blad, wijzende op de toestanden in Europa, doet uitkomen, dat groote waakzaamheid der geneeskundigen noodig zal zijn. Onder meer verlangt het, dat de specialistische hulp voor de verzekerden flink worde geregeld. Bij al wat er zal moeten worden geleverd voor de premie, zullen al spoedig 25 dollars per jaar en per hoofd noodig zijn, zoodat bij een salaris van 1190 dollars de patroon even voordeelig uit is, als hij 10 dollars opslag geeft, maar de werknemer hierbij 15 dollars zou inschieten.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

HET ARBEIDSTERREIN VAN DEN APOTHEKER.

I.

Enkele artsen waren zoo vriendelijk mij er op te wijzen, dat prof. VAN RIJNBEEK mijn „Terug tot samengestelde geneesmiddelen” in het *Ned. Tijdschr. v. Geneesk.* van 12 Febr. had aangevallen en een apotheker had de goedheid mij de bewuste aflevering toe te zenden. Zoo heb ik den „aanval” kunnen opvangen. Ik zou er zeker op gezwegen hebben, wetende het „vielen gefallen ist schlimm”, indien hij niet over mij heen op „de apothekers” gericht ware. Nu meen ik aan prof. VAN RIJNBEEK een antwoord niet te mogen schuldig blijven, opdat de lezers het vraagstuk ook eens van andere zijde belicht krijgen. Laat mij dan beginnen met uwe vraag: „Wat ter wereld heeft dezen doctor in de pharmacie bewogen bij de aanvaarding van een privaatdocentschap in de artsenijbereidkunst, een zuiver geneeskundig onderwerp te bespreken, dat geheel buiten zijn boekje ligt?”

Geachte professor, het wil er nog bij mij niet in, dat het onderwerp — dat ik *niet* uit geneeskundig oogpunt beschouwde — buiten mijn boekje ligt. Als mij: krankzinnigheid onder de apothekers en artsen aller eeuwen; godsdienst en geneesmiddelen; natuurwetenschap en geneeskunde; de beteekenis van corrigentia, of welk onderwerp ook, indertijd belangwekkender voor *pharmaceuten* had toegeschenen, zou ik de studie daarvan met evenveel liefde en ijver hebben ter hand genomen. Ja, al wilde ik een tijdschriftartikel schrijven over „Occulte krachten” of over „GOETHE's *Faust*” en het resultaat ware, dat deskundigen er van zouden getuigen, wat gij van mijn open-

bare les gelieft te doen: dat zij „zeer lezenswaardig” is, dan behoef ik mij m.i., hoewel *apotheker* zijnde, nochtans het verwijt niet te laten aanleunen, dat ik buiten mijn boekje ben gegaan. Eerlijk gezegd had ik van een hoogleeraar een bredere opvatting verwacht.

Het was en is allerminst mijn doel, den apotheker tot een halven dokter te maken; het was en is allerminst mijn doel te „beunhazen” op geneeskundig gebied of anderen daartoe aan te sporen; het was mijn doel een strooming in de geneesmiddelleer grondig te behandelen, die voor pharmaceuten van hoog belang is en groote gevolgen kan hebben; ja, die misschien uw sombere vrees, dat „de artsenijsbereidkunde eerlang geheel tot de geschiedenis zal behooren”, zal logenstraffen. Dat laatste nl., indien als gevolg, door een toenemend gebruik van samengestelde geneesmiddelen, de arts weer meer dan in de laatste kwarteeuw den geneesmiddelenmenger van noode heeft.

En tenslotte had ik met mijn voordracht, en heb ik nog steeds, het doel mijn en zoo mogelijk anderer kennis te verrijken in alles *wat des apothekers* is, dus ook omtrent de geneesmiddelwerking, waar dat te pas komt. Wij zijn toch niet de laboratoriumjongens, die slechts de centrifuge mogen laten draaien of misschien zelfs met de automatische pipet zwavelzuur en amylicalcohol bij de melk mogen laten vloeien en nu verder nog weten, dat zij op het buisje van GERBER het vetgehalte kunnen aflezen. Wij, apothekers, hebben, dunkt mij, het recht de reactie te willen *begrijpen*. Ik althans eisch voor mij dat recht op en nu in ruimen zin. En wanneer een arts met mij spreekt over den aard en de waarde van praeparaten als pantopon, codeonal, collargol e.a., dan is het mij aangenaam, indien ik de beteekenis ken hunner samenstelling en dat is tevens hunner vermeende werkzaamheid. Mijn ideaal is: *heele apothekers, geneesmiddelenkenners* in den ruimsten zin van het woord, hun vak kennende en beheerschende van aile kanten. De passende wijze om hen daarvoor te bekwamen laat gij ter keuze aan de toonaangevende pharmaceuten. En het doet wel eigenaardig aan, dat gij tegelijkertijd vermeldt, dat een hunner — prof. VAN DER WIELEN — juist aan pharmacologie zoo groote beteekenis toekent, het terrein, dat gij voor mij en de andere apothekers met het bordje „verboden toegang” bij voorbaat wilt afsluiten.

Toen ik uw tirade over mijn openbare les las, dacht ik: Wat ter wereld kan de oorzaak wezen, dat prof. VAN RIJNBERK aan een wetenschappelijke voordracht van een enkeling onder de 600 Nederlandsche apothekers, zoo verstrekkende beteekenis hecht? Maar ziet, aan het slot kreeg ik de verklaring. Daar komt „des Pudels Kern” uit het omhulsel springen. Het is de zorg, dat de apothekers in het algemeen zich geneeskundige kennis zullen gaan verwerven en dat daardoor het groote publiek, dat „toch reeds de neiging heeft den apotheker voor een beter soort dokter te houden”, zich nog eerder buiten de artsen om zal trachten te genezen. Gij zult mij wel de mededeeling niet kwalijk nemen, dat deze fraze mij de geestige definitie, eens door een Franschman voor den hoogleeraar-geleerde gegeven, in gedachte bracht; deze: „Un homme qui sait ce que d'autres ne savent pas et qui ignore ce que tout le monde sait”. Dat is dan meteen een pendant voor uw vergelijking van *de apothekers* met de *figuur* uit Madame BOVARY.

Geachte professor, ik geloof, dat gij door een sterk vergrootenden of erg beslagen bril hebt gekeken, toen gij in mijn les het bedenkelijke verschijnsel meendet te ontdekken, getuigend, dat ook „binnen ons land” pharmaceuten „op andermans gebied” grasduinen. Laat u anders mijn bekentenis geruststellen, dat *ik* nooit in de hand zal werken, dat de apotheker een soort geneeskundige *praktijk* gaat uitoefenen. Uit hoofde van mijn ambtelijke positie ben ik zelf in dit opzicht „gevaarloos”. Laat ons dan echter ook ongemoeid, wanneer wij onze kennis trachten te vermeerderen, ook al geschiedt dat op een wijze, die u, als buitenstaander, niet juist lijkt. Gij wilt toch zeker niet de hedendaagsche pharmaceuten AUTENRIETH, ELSNER, HARTWICH, KUNZ

KRAUSE, SCHÄR, SCHMIDT, THOMS, TSCHIRCH, BOURQUELOT en vele anderen verwijten, dat zij „buiten hun boekje” gingen, toen zij werkten op het gebied van kwalitatieve en kwantitatieve analyse, voedingsmiddelenchemie, genotmiddelen, zuivere en toegepaste chemie, biochemie, enz.? Of zoudt gij het inderdaad een ideale opvatting vinden, indien de analytisch-scheikundigen, de botanici, de bacteriologen, de hygiënisten resp. tot onze Nederlandsche apothekers, prof. SCHOORL, prof. VAN WISSE-LINGH, dr. KONING en TILLEMA, het verwijt richten „op andermans gebied” te hebben gegrastuind? Zouden wij, apothekers, den artsen een diepere *studie* der artsenijbereidkunde euvel duiden? Integendeel, zooveel meer wij in elkanders terrein doordringen, zooveel te meer zullen wij elkanders werk waardeeren ten bate der lijdende menschheid. Ook zult gij toch wel niet verwachten, dat wij van onzen kant geneeskundigen als prof. MOELLER, die zich geheel aan pharmacognosie wijdt, of prof. KOBERT, die zoo vaak pharmaceutische onderwerpen behandelt, hooghartig zouden verzoeken op eigen terrein te willen blijven. Laat werken wie werken wil, op het arbeidsveld, dat hem lust. Dat zijn arbeid vruchten moge afwerpen voor de geheele menschheid.

Den Haag, 17 Febr. 1916.

D. H. WESTER.

Het staat ieder vrij zich met liefde en ijver toe te leggen op alle mogelijke wetenschappelijke allotria. Een apotheker mag gerust een studie over GOETHE's *Faust* ondernemen, maar dit is hem te ontraden bijv. indien hij de Duitsche taal niet machtig is. Evenmin moet de apotheker zich begeven op pharmacologisch terrein, waar hem de grondslagen (o. a. physiologie en histologie) ontbreken, waar hij eigen aanschouwing ontbeert, waar hij zelf proefondervindelijk niet werkt noch werken kan, zich dus geen eigen oordeel kan verschaffen, maar zich bepalen moet tot compilatie uit de literatuur.

Dr. WESTER heeft „des Pudels Kern” van mijn hoofdartikel ontdekt in de zorg, dat de apothekers zich geneeskundige kennis zullen gaan verwerven. Tegen de verwerving van ernstige geneeskundige kennis, door wie het ook zij, heb ik geen enkel bezwaar. Maar halve of kwartkennis en, erger nog, schijnkennis op geneeskundig gebied, ook al wordt zij van een goede dosis vrijmoedigheid vergezeld, acht ik een groot nadeel.

Dr. WESTER beroept zich bescheidenlijk op KOBERT, die, hoewel geneeskundige, zoo vaak pharmaceutische onderwerpen behandelt. Gaarne wensch ik dr. WESTER toe, een KOBERT onder de pharmacologische apothekers te worden, maar voor de hand zou ik hem raden zich te houden niet aan het arbeidsveld, dat hem lust, maar aan dat, waarvoor hij voldoende voorstudie bezit om het met vrucht te ontginnen.

G. VAN RIJNBERK.

II.

Prof. VAN RIJNBERK en ik zijn het er over eens, dat de apotheker als zoodanig niet steeds de aangewezen persoon is, om als deskundige op te treden in verschillende onderdeelen der hygiëne, waarin door sommige apothekers verdienstelijk werk is verricht. Dat beteekent voor prof. VAN RIJNBERK, dat apothekers hun handen van die onderdeelen moeten afhouden, terwijl het volgens mij wil zeggen, dat de apotheker, wil hij als deskundige in een bepaalde richting optreden, door voortgezette studie en oefening zich de bekwaamheden, voor den deskundige onmisbaar, eerst moet eigen maken; de ervaring leert, dat hij ze zich *kan* eigen maken. Ik heb deze mijn meening geenszins onder stoelen en banken geschoven en ze als hoofdredacteur van het *Pharmaceutisch Weekblad* onder de oogen van de Nederlandsche apothekers gebracht, omdat er niets minder juist is, dan aan het bezit van een diploma rechten te ontleenen,